

при цьому вибудовує у його свідомості асоціативні зв'язки між художнім цілим й навколишньою дійсністю.

ПОГЛЯД НА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ЗВО: ДОСВІД ОПИТУВАННЯ НАУКОВОЇ СПІЛЬНОТИ

Н. Л. Юган, проф., д-р філол. наук, ДВНЗ «ПДТУ»,
С. Є. Дворянчикова, доц., канд. філол. наук, КНУТД

Метою нашою доповіді, яка виконується в межах роботи над ініціативною темою «Формування компетентності критичного мислення українських студентів» у проєкті «Інноваційний університет і лідерство. Фаза III: інновації та відносини з оточенням» (за підтримки Варшавського університету, Ягелонського університету, Фундації «Artes Liberales», Міністерства науки і вищої освіти Республіки Польща, Міністерства закордонних справ Республіки Польща, під почесним патронатом Фундації польських ректорів – Інституту суспільства знань, Міжнародного благодійного Фонду «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики», Спільки ректорів вищих навчальних закладів України, КНУ ім. Т. Шевченка), є інформування педагогічно-наукової спільноти відносно проміжних результатів опитування викладачів низки ЗВО задля з'ясування їхнього відношення до формування компетентності критичного мислення студентської молоді.

Отже, анкетування проводилося на базі підготовчого відділення КНУ ім. Т. Шевченка, КНУТД, ДонНУ ім. В. Стуса, ДВНЗ «ПДТУ», воно триває й надалі, проте наразі нами отримано й опрацьовано близько 50 відповідей. Проаналізуємо їх з метою окреслення основних тенденцій.

Так, на запитання «чи потрібен українським університетам гнучкий саме академічний курс з критичного мислення та академічної доброчесності, створення якого передбачає реалізацію міжпредметних зв'язків і пошук шляхів до інтеграції його елементів у дисципліни спеціальної підготовки» більшість респондентів зреагувала стверджувально. Аргументуючи свою позицію, викладачі найчастіше наголошували, що критичне мислення і здатність знаходити вірні рішення досі є нерозвиненими феноменами у реаліях української освіти, і подібний курс відповідає вимогам закону України «Про вищу освіту», отже, сприятиме адаптації теоретичних знань, які отримують студенти у ЗВО, до професійних і життєвих обставин. Негативні поодинокі відповіді пов'язані або із загальним нерозумінням змісту понять «критичне мислення» та «академічна доброчесність», або з думкою, що розвитком цих навичок потрібно займатися ще на рівні середньої школи. Загалом, науково-педагогічна спільнота позитивно відреагувала на запропоновану ідею,

колеги охоче лишали нам свої контактні дані задля подальшого отримування інформації стосовно розвитку проекту.

Суто практична частина анкети містила в собі три тестових питання, за допомогою яких зроблена спроба дослідити рівень вмінь використовувати критичне мислення в конкретних ситуаціях і розуміння наповнення етичних принципів і правил, втілених в понятті «академічна доброчесність». Завдання сформульовані, перекладені чи адаптовані нами з використанням матеріалів авторитетної науково-методичної літератури з розглядуваних питань. Крім того, ми виходимо з того, що загалом умотивовані колеги обирали ті варіанти відповідей, які вони дійсно вважали вірними, і намагалися виконати завдання якнайкраще. Слід зазначити, що досить значна кількість респондентів має помилкові уявлення про шанси, що можуть бути розтлумачені з використанням означення ймовірності (як в розповсюджених задачах, де кидають монету або кілька осіб грає в лотерею). Крім того, викладачі відчують складнощі з розпізнанням логічної хиби. Наприклад, вважають твердження типу «Ваші оцінки дуже погані. Або навчайтеся більше, або йдіть геть зі школи» чи «Не можу повірити, що ви не голосували за підвищення рівня мінімальної заробітної плати. Або ви прогавили голосування, або ви просто не дбаєте про бідних людей, які працюють!» такими, що розглядають дві альтернативні точки зору, що вичерпують усі можливості ситуації, коли насправді можуть існувати й інші, які слід враховувати. Стосовно інтерпретації принципів академічної доброчесності, то доволі велика кількість викладачів не вважала її порушенням змодельований випадок, у якому «Під час написання контрольного тестування студент зазирає у роботи товаришів, бо не підготувався». Зважаючи на викладене, має сенс розглянути доцільність упровадження додаткового курсу, що спрямований активізувати навички з критичного мислення й має підвищити кваліфікацію українських науково-педагогічних працівників.

Таким чином, проведене опитування наукової спільноти є інформативним та таким, що сприяє дослідженням. Інформація щодо систематизації зарубіжних і вітчизняних теоретичних засад та відомих практичних втілень досвіду з розвитку вміння критичного мислення й поширення ідей академічної доброчесності в ЗВО та дотичних закладах зазвичай сприймається колегами як потрібна, корисна й співзвучна сучасності. Під час підготовки до створення концепції за принципами міждисциплінарності передбачуваного курсу з критичного мислення і розробки власне такого курсу слід зважати на визначені прогалини щодо цих питань у власне українській системі вищої освіти.